

Rechtskundig Weekblad

REDACTIE: Italiëlei, 99, Antwerpen

Abonnement: 100 fr. per jaar

Vereeniging zonder winstgevend doel

BEHEER: Lange Leemstraat, 99, Antwerpen

Postchecknummer: 3185.22

INHOUD:

W. VAN HILLE. — Het Openbaar Ministerie in burgerlijke zaken.
RECHTSPRAAK.
Burgerlijke Rechtbank Antwerpen. — 5e Kamer. — 3 Juni 1932. — I. Ontelging. — Overgang van eigendomsrecht. — Waardevermindering van de munt. — Invloed op vergoedingen. — II. — Muntwaarde. — Stabilisatie. — Schuld bestaande in een niet in geld vastgelegde prestatie.

BIBLIOGRAPHIE.
Jean Van Ryn: Responsabilité aquilienne et Contrats.
Commentairen op de wet betreffende de handels-huurovereenkomsten.
WETGEVING.
Tijdelijke wet nopens de vermindering van zekere pachtprizen.
RECHTERLIJK LEVEN.

ERRATUM

In ons vorig nummer komt een storende typographische vergissing voor. De nummering van de kolommen is met den nieuwen jaargang niet opnieuw begonnen. Deze vergissing wordt in het nummer van heden hersteld. Onze lezers gelieven dus zelf in het vorig nummer 2de jaargang in 3de te veranderen en de cijfers aan het hoofd der kolommen te veranderen in 1 t. 16.

HET OPENBAAR MINISTERIE IN BURGERLIJKE ZAKEN

Met veel belangstelling heb ik het artikel gelezen van mijn vriend en collega Bekaert, verschenen in het «Rechtskundig Weekblad» van 11 Juni 1933.

Ik ben het eens met hem om te denken dat onze wetgeving op vele punten zou kunnen verbeterd worden, alhoewel ik met al de door hem aangeduide hervormingen niet instem. Vooral heeft hij op een punt een voorstel gedaan dat, volgens mijne meening, een zeer ste dient bestreden te worden.

De heer Bekaert schrijft het volgende: «Ik meen te mogen beweren dat de tegenwoordigheid van het Openbaar Ministerie bij de burgerlijke rechtbanken tegenstrijdig is met het principieel van volledige scheiding der staatsmachten, dat ervaart is in ons publiek recht. Indien men dan verder opmerkt, dat de Procureur des Konings geen toezicht op het vonnis mag uitoefenen en over geen beroeps- of verrekingsrecht beschikken kan, moet men erkennen dat zijne tegenwoordigheid als volstrekt nutteloos voorkomt. Des te meer, daar de juridische elementen van zijn advies geen deel uitmaken van het vonnis».

Het is de eerste maal niet dat de afschaffing der adviezen van het openbaar Ministerie in burgerlijke zaken gevraagd wordt en van het begin af heeft men de argumenten gebezigd welke thans nog gebruikt worden.

Ten eerste zegt men (Gislain. Du Ministère public dans les affaires civiles B. J. 1887 bl. 337): «Ce débat cesse d'être contradictoire, il est inégal; si le Ministère public a le dernier la parole c'est un adversaire qu'on n'a pas le droit de combattre et d'autant plus redoutable que son avis a un poids immense dans la balance».

De Eerste Advocaat Generaal Laurent antwoordt daarop met reden (De la suppression des avis du Ministère public en matière civile B. J. 1889 bl. 1313 en vlg.), dat het openbaar Ministerie niet méér de tegenstrever is van een der partijen dan de rechter zelf die ook een der stellingen moet aanvaarden en aan denwelke men ook niet antwoorden mag! Het openbaar Ministerie handelt niet als partij, maar als eerste rechter, en onpartijdig beoordeelt van het proces.

Overigens, wanneer geschreven werd: «d'autant plus redoutable que son avis a un poids immense dans la balance» heeft men, denk ik, het openbaar Ministerie te zeer geveid.

Al degenen die in betrekking zijn met het gerecht weten dat het dikwijls gebeurt — en bij de beste der magistraten van het parket — dat beslissingen geveld worden tegenstrijdig met hunne adviezen.

Het kan zijn dat hetzij de magistraat van het parket of hetzij de rechter gelijk heeft, maar zulks toont de onafhankelijkheid van den rechter aan en hoe nuttig het is voor hem een onpartijdige meening te bezitten voor de zaken die hij zal moeten beslechten.

Overigens geeit art. 27 der wet van 30 Maart 1808 welke zegt dat: «le Ministère public une fois entendu, aucune partie ne peut obtenir la parole après lui», aan de partijen het recht onmiddellijk na het advies van het openbaar Ministerie van (art. 111, Wetboek van burgerlijke vordering): «remettre de simples notes, énonciations de faits incomplets ou inexacts».

Men roept ook de scheiding der machten in (zie redevoering van den heer Pirmez, Kamerzitting 15 December 1876). Dit argument rust op een dwaling en op een verwarving. Eerst en vooral, om logisch te zijn, zou men dan ook het openbaar Ministerie afschaffen van het Hof van verbreking. (Procureur generaal Lameere, du Ministère public partie jointe à l'audience civile B. J. 1888 bl. 1521 en vlg.). «S'il est une juridiction dont on peut dire qu'elle est suffisamment éclairée, curia novit jus, c'est incontestablement la Cour suprême et que, dès lors, il pourrait paraître étonnant qu'elle soit la seule où le concours du Ministère public ne soit point jugé superflu».

En niet enkel voor het verbrekingshof maar ook in sprafzaken (Laurent op. cit.) want zowel in straf- als in burgerlijke zaken bestaat de scheiding der machten!

Maar om dit argument te mogen inroepen vergeet men dat de toestand van het open-

baar Ministerie meervoudig is. De magistraten van het parket hebben ter zelfder tijd een dubbel karakter.

Zij zijn de agenten van de uitvoerende macht, doch maken ook deel uit van de rechterlijke macht.

Zooals Garsonnet (Traité de Procédure Civile Boek I nummer 170 en vlg.) schrijft: «Ces officiers du Ministère public sont agents «du pouvoir exécutif auprès des tribunaux». Ce principe fondamental signifie: 1° que le Ministère public dépend du pouvoir exécutif; 2° qu'il ne dépend pas des tribunaux auprès desquels il est établi. Ces deux règles demandent à être bien comprises.

La première veut dire que tous les officiers du Ministère public sont soumis au garde des sceaux qui est leur chef, et représente pour eux le Gouvernement. Il peut proposer contre eux au président de la République toutes les mesures que comporte leur amovibilité: il est armé à leur égard d'un pouvoir absolu de discipline; il a le droit de leur adresser des injonctions, afin qu'ils exercent ou s'abstiennent d'exercer l'action publique et l'action civile dans les cas où celle-ci leur appartient; en cas de résistance, il peut provoquer leur changement de résidence ou leur révocation, pour les remplacer par des magistrats plus dociles à ses injonctions. Là s'arrêtent ses pouvoirs, et je tire de là trois conséquences.

1° Suivant un vieil adage que le nouveau Ministère public, comme l'ancien, tient à honneur d'affirmer, «la plume est serve, mais la parole est libre», c'est-à-dire que les officiers du Ministère public sont tenus d'adresser aux tribunaux les réquisitions qu'il leur est ordonné de formuler, ou de se démettre de leurs fonctions si leur conscience s'y oppose; mais qu'ils ont le droit de conclure à l'audience suivant leur opinion personnelle, même au sujet de ces mêmes réquisitions. C'est ainsi qu'on voit journellement le Ministère public, après avoir exercé des poursuites criminelles, abandonner l'accusation et requérir l'acquiescement de l'accusé — que le Procureur Général près la Cour de cassation, après s'être pourvu en cassation dans l'intérêt de la loi sur l'ordre du garde des sceaux, peut conclure au sujet de son propre pourvoi —».

Er dient opgemerkt te worden dat de voorzieningen in verbreking in het belang der wet bijna onmogelijk zullen worden, indien de Staat bij de civiele Rechtbanken niet meer vertegenwoordigd wordt door een magistraat van het parket.

Niettegenstaande het principieel der scheiding der machten, moet men toch bekennen dat het gerecht door den Staat georganiseerd wordt.

Het moet dus als heel natuurlijk voorkomen dat de Staat, welke als een zijner doeleinden heeft de gerechtigheid te doen heerschen, voor de rechtscolleges zou vertegenwoordigd worden, om zijne taak te vervullen.

Moest de Staat vertegenwoordigd worden door een gewoon ambtenaar, dan zou men kunnen vreezen dat de Staat een persoonlijk profijt zou willen of kunnen nemen in de processen.

Maar zooals hooger gezegd, wordt hij vertegenwoordigd door een magistraat die onafhankelijk is, en die, in de meeste burgerlijke gevallen, zelfs geen bevelen mag krijgen van zijn oversten. (Laurent loc. cit.).

Het openbaar Ministerie wordt niet aangesteld om den Staat te verdedigen, maar wel om den Staat te vertegenwoordigen voor zoveel de Staat de plicht heeft de wetten te doen eerbiedigen.

Zoo komt het dat wanneer de Staat als partij optreedt, zijne belangen verdedigd worden door zijn ADVOCaat, maar niet door het openbaar Ministerie dat tegen den Staat kan en mag besluiten.

Men mag zelfs zeggen dat de vooruitgang van het recht altijd gepaard ging met den vooruitgang van het openbaar Ministerie.

Op strafgebied heeft men er belang bij dat een openbaar ambtenaar zou gelast zijn de vervolgingen van ambtswege in te spannen, in stede van, zooals vroeger, den benadeelde te dwingen de zaak bij den rechter te brengen. Op burgerlijk gebied heeft men een grooten stap gedaan wanneer de «avocat du Roi» gelast met de verdediging der rechten van den vorst, zooals nu een advocaat van den Staat, onafhankelijk is geworden van den Staat in wiens naam hij nochtans adviezen geeit en wanneer de vorst een ware advocaat en geen magistraat heeft moeten belasten met zijn persoonlijke belangen; zoodat men de verdubbeling van den vorst terzelfdertijd private pleiter eenerzijds, en Staat anderzijds tot stand heeft gebracht.

Als Staat kan hij door middel van openbaar Ministerie en rechters zijn eigen onjuiste eischen bekampen!

Men heeft ook gezegd, om het bestaan van het openbaar Ministerie in burgerlijke zaken te bekampen, dat de verplichting van de adviezen af te wachten, een vertraging van het werk van het gerecht meesleept (zie verslag van den heer Bihaut, Kamerzitting 18 Januari 1888): «l'avis entrave la prompt administration de la justice; des hommes de beaucoup de talent trouvant dans un procès l'occasion de faire une magnifique étude entrent dans de longs développements».

Ongetwijfeld is de gang van het gerecht heel traag, maar zulks is niet te wijten aan de adviezen van het openbaar Ministerie welke bijna altijd binnen de acht dagen gegeven worden en welke nooit meer dan een maand na sluiting der debatten gelezen worden. En heeft men er geen belang bij het advies te hooren van wie, heel vleidend voor het openbaar Ministerie, de heer Bihaut «hommes de talent» noemt!

Eindelijk mag men zich afvragen of de adviezen van het openbaar Ministerie in feite een zeker nut hebben. Ongetwijfeld mag men ja antwoorden en de volgende redenen inroepen:

1° De rechter heeft er belang bij een onpartijdige uiteenzetting der zaak te hooren.

«Le compte rendu fait par un magistrat impartial et fait en public est une des idées les plus heureuses en matière d'organisation judiciaire», zegde Guillery geciteerd door Laurent (op. cit.) welke in den zelfden zin de opinies aanhaalt van Dolez, Danethan en anderen.

Mr Bekaert beweert «indien de wet van 25 October 1919 de rol van het openbaar Ministerie schijnt te hebben bevestigd en uit-

gebreed, is het alleen met het doel den eenigen rechter later te doen aannemen door het publiek».

Het is hier de plaats niet om over de instelling van den eenigen rechter te spreken, maar er dient toch gezegd te worden dat deze instelling, (die waarschijnlijk hoe langer hoe meer zal uitgebreid worden, gezien, vooral in de groote rechtbanken, de vermenigvuldiging der zaken en de economische crisis die de benoeming van nieuwe talrijke rechters bemoeilijkt) een zeker getal opwerpingen kan veroorzaken.

Bij voorbeeld: In andere landen waar de eenige rechter aangenomen werd, worden de rechters gekozen tusschen oude en befaamde advocaten.

In België kunnen ze genomen worden tusschen jonge advocaten, zonder dat men somtijds van te voren af al te stipt weet of de nieuwe rechter zijn taak tot algemeene volvoering zal kunnen volbrengen.

In ons vroeger stelsel van rechtscolleges waren natuurlijk ervaren voorzitters of ondervoorzitters de opvoeders der jonge rechters.

Het is nogal aardig dat een eenige rechter in een rechtbank van eerste aanleg, als bevoegde rechter van vonnissen door een vrede-rechter geveld kan optreden, wanneer deze laatste ouder of intelligenter kan zijn. Er is daar een toestand die nogal kwetsend kan zijn voor de vrederechters en sommigen, om zulks te vermijden, hebben naast de burgerlijke rechtbanken, rechtbanken van beroep van vonnissen der vrederechters, rechtbanken samengesteld uit drie andere vrederechters willen instellen. (Campioni. Une réforme judiciaire. Tribunaux d'arrondissement et justices de paix).

Maar zulks zou mijns inziens, ten eerste de hiërarchische band welke tusschen de rechtbanken bestaat krenken, ten tweede in ons reeds ingewikkeld rechtssysteem en procesrecht een nieuw verwarrend korps binnenbrengen, dat den toestand niet zou vereenigen, ten derde is het niet te wenschen dat rechters over hun wederzijdsche vonnissen zouden moeten oordeelen.

Daarbij en zonder dat de magistratuur van het minste zou kunnen verdacht worden, moet men toch zeggen dat het gewoon publiek in ons land om psychologische redenen min vertrouwen heeft in een eenigen rechter dan in een rechtcollege.

Welnu, er wordt aan het bestaan van den eenigen rechter een groote verbetering aangebracht door het feit dat in werkelijkheid een kamer van een eenig en rechtsprekend rechter uit twee magistraten, een rechter en een substituit, samengesteld wordt.

In alle geval zal de rechter die over een proces zal moeten beslissen een onpartijdig advies en een andere meening over een zaak bezitten, ofwel zal hij, indien hij eens is met het openbaar Ministerie des te meer gerust zijn; in tegenstrijdig geval des te meer zijn persoonlijke meening doorstudeeren.

Reeds in 1892 schreef de Advocaat Generaal Servais. (De l'institution de substituts cantonnaux du Procureur du Roi B. J. 1897-1841) welke de inrichting van een magistraat als openbaar Ministerie bij de politierechtbank vroeg: «Je les (de «substituts cantonnaux») vois aussi siégeant à l'audience civile à côté du juge de paix, préparant ses jugements par leurs avis et réalisant ainsi ce tempérament, à mon avis, indispensable de l'institution du juge unique: le double examen du procès par deux magistrats également impartiaux, responsables tous deux de leur œuvre personnelle, publiquement reproduite, et assurant par leur contrôle réciproque l'impartialité et la justice de la sentence définitive».

2° De rechter moet de partijen hooren en over hunne vraag en argumenten beslissen, maar de partijen vertegenwoordigen private belangen, belangen die in tegenstrijdigheid kunnen zijn met de openbare orde. Welnu, zooals Prof. Mr P. Van Heynsbergen het schrijft (Het openbaar Ministerie en zijn geschiedkundige ontwikkeling. Rechtsgeleerd Magazijn 1927 bl. 2): «De vertegenwoordiger van het openbaar belang naast den rechter — ziedaar het openbaar Ministerie. Niet alleen op het gebied van het strafrecht, ook op het gebied van het civiel recht doet het zich gelden, omdat het geroepen is, mede te werken tot juiste toepassing der wet. Invloed uitoeffe-

nen op de rechtspraak ten behoeve van het welzijn der gemeenschap — ziedaar zijn taak».

Voor de burgerlijke kamer heeft dus het openbaar Ministerie als taak na te zien of de eisch der partijen niet tegenstrijdig is met de openbare orde en den rechter attent te maken op elke krenking der wet.

De Procureur Generaal Lameere schreef (loc. cit.): «Le pouvoir exécutif est le conservateur nécessaire des intérêts de la société; si vous éloignez le Ministère public de son siège à l'audience civile, la mission de veiller à l'ordre général sera pour une part transportée du pouvoir exécutif au pouvoir judiciaire: la réforme implique que, pour protéger les intérêts généraux, le juge dispose de moyens identiques à ceux du ministère public. Il y a évidemment confusion sur ce point.

Le juge n'a point pour mission de veiller aux intérêts non défendus. Il peut, il est vrai, suppléer un moyen de droit quand l'ordre public l'exige, mais sa spontanéité ne va point au delà. Sans doute, le parquet, lorsqu'il est partie jointe, ne peut pas davantage exercer l'action, mais, je viens de l'indiquer, ses réquisitions ne sont qu'un des modes de sa surveillance: dès que l'ordre public est en jeu, elles se doublent de son action principale et de ses moyens d'investigation et d'instruction, qui s'étendent au delà de l'audience, donc, à moins d'abandonner la défense des intérêts généraux, il faudra, si le ministère public cesse d'occuper son siège, que le juge possède des moyens non moins efficaces: la transformation de l'office du juge dans notre procédure s'imposerait, dès lors, comme une conséquence nécessaire, et, dans une mesure telle que non seulement le juge devrait pouvoir franchir les limites qu'actuellement les parties lui assignent, mais que, devenu le défenseur de l'ordre général, il en aurait le devoir. Quelque radicale que cette transformation puisse être, elle sera néanmoins toujours insuffisante: jamais, en effet, le législateur ne pourra l'étendre jusqu'à attribuer au juge des moyens qui équivaudront à ceux dont le ministère public dispose.

Transportons-nous un instant dans la pratique et supposons le ministère public absent de l'audience civile.

Sous le couvert d'un procès, les parties tentent de faire décréter une convention contraire à l'ordre public: la fraude se soupçonne, elle n'est point établie. Devant l'accord des parties, que fera le juge? Il décrètera la convention. Supposez la présence du ministère public, ses moyens d'investigation au dehors de l'audience pourront l'éclairer, lui permettre de faire jaillir des pièces mêmes déposées par les parties quelque lumière nouvelle et de faire ressortir la fraude.

Si ses réquisitions comme partie jointe lui paraissent insuffisantes, il se constituera partie principale et faisant ainsi du procès le sien, il pourra mettre la fraude en son plein jour. En pareille hypothèse, jusqu'où seront donc étendue la spontanéité du juge, si le ministère public était écarté du débat?

L'article 4 de la loi du 29 juin 1887, comblant une lacune, autorise le parquet à vérifier en tout temps l'état des affaires du débiteur qui sollicite un concordat préventif. Supposons qu'un concordat n'ait été obtenu d'un tribunal de commerce, que grâce à ces pactes frauduleux entre débiteur et créanciers dont la preuve, dans le mystère dont ils s'entourent, est si difficile à saisir. Appel est interjeté. Devant la cour, la mauvaise foi est prouvée, la faillite devra être déclarée. Si le ministère public occupe son siège, la communication des pièces lui permettra de relever des indices de banqueroute et d'agir sans retard: s'il ne doit plus occuper sa place à l'audience, alors cependant que la loi lui permet de surveiller en tout temps les opérations du concordat et qu'à cet effet jamais occasion plus favorable ne lui serait donnée, faudra-t-il que la cour recherche ces indices et les consigne dans son arrêt pour permettre au parquet de requérir une instruction.

Le dernier rapport de la section centrale de la Chambre sur le budget de la justice a signalé, en les déplorant, des abus scandaleux commis dans le notariat. Des notaires se livrent à des spéculations et à des opérations de banque au moyen de fonds qui leur sont confiés par les familles; des notaires sont mis

en faillite. Il y a lieu pour le parquet d'intervenir activement, le cas échéant. Que la communication des pièces à l'audience lui soit enlevée, et ses meilleures armes seront brisées entre ses mains, sans que, d'autre part, le juge soit en mesure d'offrir quelque compensation à l'ordre public.

L'intervention du ministère public par voie de réquisitions au civil est donc l'une des formes sous lesquelles sa surveillance en vue de l'exécution des lois peut le plus utilement s'exercer.

Il n'y a point jusqu'à son action principale au civil qui ne doive être en partie compromise par son éloignement de l'audience. J'ai fait voir déjà qu'à l'occasion il ne pourra plus s'y constituer de partie jointe, partie principale; voici d'autres conséquences qui s'indiquent: actuellement, lorsque l'ordre public est en jeu, il peut se pourvoir contre tout jugement rendu contrairement à ses réquisitions. Il peut, en effet, exercer son droit d'action pour la première fois devant toutes les juridictions. Éloigné de l'audience, il ne le pourra que si cet intérêt lui est signalé. Il suffira que la décision rendue soit muette sur ce point, pour qu'il ne soit point informé: il ne se pourvoira donc point si les intérêts généraux seront irrémédiablement lésés. D'autre part, les droits des parties seront exposés à demeurer en suspens. Dans l'ancien droit, tout jugement était signifié au ministère public, alors même qu'il n'avait été que partie jointe au civil.»

3° Die laatste woorden van den Procureur Generaal Lameere laten ons toe niet langer te drukken op het feit dat het openbaar Ministerie dat somtijds van ambtswege als hoofdpartij in burgerlijke zaken moet optreden. Het heeft er dus belang bij de zittingen der Burgerlijke Kamers te volgen en in betrekking te blijven met het Burgerlijk Recht.

Moest men het openbaar Ministerie van alle contact met het Burgerlijk Recht uitsluiten, zou men er toe komen, ten eerste, dat het om zoo te zeggen onwetend zou worden van het burgerlijk recht en bijgevolg ook van het strafrecht, die in werkelijkheid nauwe betrekkingen met mekaar hebben.

Op alle oogenblikken rijzen in strafproceessen, vraagstukken van louter burgerlijken aard in zaken, bewijzen, eigendom, afstamming, geldigheid van een huwelijk, enz.

Er zijn zelfs gevallen waar het openbaar Ministerie van Ambtswege in Burgerlijke zaken moet optreden. (Art. 191 B. W. B. bijv.)

4° Al degenen die zich bezig hielden met vraagstukken, betrekking hebbende op onze rechterlijke instellingen, houden dus aan dat het wenschelijk zou zijn dat bijna al de rechters gedurende een zekeren tijd als substituit zouden gefungeerd hebben. Daarbij vragen somtijds leden van het openbaar Ministerie plaatsen om tot rechters benoemd te worden.

Moest men de adviezen van het openbaar Ministerie afschaffen, dan zouden dus die rechters geen burgerlijke vorming krijgen? «Il est désirable qu'il (Het openbaar Ministerie) le fasse le plus souvent possible dans l'intérêt même de la justice, (schrijft Garsonnet B. I. Nr 201, bl. 347), et une circulaire du garde des sceaux exprime le désir que les magistrats du parquet prennent une part active aux travaux de l'audience civile».

Garsonnet overigens critiqueert met rede de gewoonte van «s'en rapporter à justice».

(Zie in zelfden zin de meening van den heer Advocaat Generaal R. de Ryckere. Le Ministère Public et les chambres civiles composées de trois juges. B. J. 1924, bl. 418 en vlg.)

5° Is het niet te vreezen dat, moest men de burgerlijke werkzaamheid van de officieren van het openbaar Ministerie afschaffen, de recrueteering van die magistraten bemoeilijkt zou worden?

«Croit-on (schreef loc. cit. de Eerste Advocaat generaal Laurent) que de jeunes gens d'avenir consentiraient à consacrer leur existence entière à compiler des dossiers, à requérir l'application de la loi pénale et à prononcer quelques réquisitions devant la juridiction répressive? On peut hardiment affirmer la négative», en de Procureur Generaal Lameere voegt er bij: «A quel point de vue qu'on le considère la suppression des réquisitions au civil porterait à l'institution du Ministère public un coup fatal».

6° Het optreden van het openbaar Ministerie

in zaken waar belangen van onmondigen betwist worden, is ook om zoo te zeggen noodig want het is hun natuurlijke verdediger en hij moet er de sterke hand aan houden dat hunne belangen noch verwaarloosd, noch verdraden worden door hunne vertegenwoordigers.

Overigens, het oefent reeds een gezag uit over de voorgedijen, enz.

* * *

In Nederland was er spraak van het advies van het openbaar Ministerie af te schaffen. Het werd behouden op verzoek der gerechts-hoven en in andere landen heeft men een zekere neiging het te behouden of het zelfs in te stellen. (Zie Lameere en Laurent. Loc. cit.)

* * *

Nochtans kan men tegen het bestaan der vorderingen van het openbaar Ministerie in burgerlijke zaken een bezwaar invoeren.

Eens dat het advies gegeven werd, blijven er om zoo te zeggen geen sporen van, of beter, buiten sommige gevallen, enkel een zin in eene beslissing «gehoord in zijn eenstuidend of tegenstrijdig advies».

Het is niet te verwonderen dat in die omstandigheden de partijen, welke zelfs dikwijls naar het advies niet komen luisteren, weinig belang hechten aan een advies, en dat eenige magistraten van het parket somtijds weinig moed hebben voor dat soort werk.

In het belang, zoowel van de partijen als van den-rechter en van het openbaar Ministerie, zou men, mijns inziens, moeten beslissen dat het advies van het openbaar Ministerie in zijn geheel hernomen zal worden voor de motieven van het vonnis en dat een beslissing als volgt zou moeten opgesteld worden.

«Nadat de partijen besloten en gepleit hebben en dat het openbaar Ministerie ter zitting van het volgend advies in openbare zitting gelezen heeft verleent de rechtbank het volgend vonnis».

Het openbaar Ministerie zou dus verplicht zijn een door hem geteekend afschrift van zijn advies naar te leggen, welke aan de minuut van de beslissing zou gehecht worden.

Zoo doende zou er niettegenstaande de instelling van den eenigen rechter een zekere «collegialiteit» bestaan en zou er tusschen rechters en magistraten van het parket een soort samenwerking, controol en wedijver bestaan.

* * *

Eindelijk voegen we daarbij dat in ons land de civiele werkzaamheid van de ambtenaren van het openbaar Ministerie om zoo te zeggen historisch is (zie Placaet van Keizer Karel in dato 9 Mei 1522; Placaet van Vlaenderen B. I. bl. 259 art. 6 van het Placaet van de instelling van den Grooten Raed van Mechelen; Placaet van Labant B. IV bl. 321) en dat een onzer groote magistraten de meening toegedaan was dat «Avant de modifier l'organisation du Ministère public il faudrait vérifier avec soin si cette organisation n'a pas reçu un caractère constitutionnel et si nos tribunaux civils seraient complets, sans l'intervention du magistrat chargé de recevoir les débats et d'indiquer au juge les solutions qu'il croit justes en fait et en droit». (Procureur Général Faider. Du Ministère public près la Cour de Cassation B. J. 1877 bl. 997).

Zooals zijn naam het beteekent, vertegenwoordigt het openbaar Ministerie de hoogste belangen der Maatschappij. Er is geen plaats waar die belangen meer dienen verdedigd te worden dan op de rechtszittingen waar het recht, onze gemeene waarborg, door de driften der partijen kan ongedraaid of te niet gedaan worden, somtijds met gemeen akkoord van zoogezegde tegenstrevers.

Daarom moet men daar ook een vertegenwoordiger vinden van de wet, een verdediger van de wet tegen de partijen in het belang van de gemeenschap en ook van den rechter die enkel als taak heeft te beslissen volgens de door de partijen aangeduide gegeven.

Degenen die beweren dat de rechter van ambtswege de openbare orde kan verdedigen, zullen we de woorden herinneren van den Procureur Generaal Lameere, welke we hierboven geciteerd hebben.

W. VAN HILLE,
Substituut Procureur des
Konings, Antwerpen.

I. — III. ONTEIGENING. — OVERGANG VAN EIGENDOMSRECHT. — WAARDEVERMINDERING VAN DE MUNT. — INVLOED OP VERGOEDINGEN.

II. MUNTWAARDE.— STABILISATIE.— SCHULD BESTAANDE IN EEN NIET IN GELD VASTGESTELDE PRESTATIE.

I. Het vonnis dat, tijdens een procedure in onteigening het vervullen der pleegvormen bestaande uit een eigendom overgaat in het patrimonium van de bestuurlijke macht en dat in het patrimonium van den onteigenden vervangen wordt door een mobiliair recht op vergoeding. Dit kan afgeleid worden uit de structuur der wet van 8 Maart 1810, uit den tekst dezer wet, uit de voorbereidende werken, verder ook uit de wet van 17 April 1835 en uit de Fransche wet van 7 Juli 1833, waaraan onze wet van 1835 ontleend is.

II. Uit het K. B. van 25 October 1926, betreffende de stabilisatie, kan men afleiden dat de frank behouden blijft als instrumentum tot betaling, maar niet als munt-eenheidsmaat voor het schatten van waarden.

Er dient zoodus een verschil gemaakt te worden tusschen de schulden die bestaan uit een numeriek vastgelegde som en de schulden die zich voordoen in den vorm eener slechts later te schatten prestatie. Op de eerste van deze beide categorieën van schulden is art. 1895 B. W. toepasselijk, niet op de tweede.

Bijgevoeg moet de rechtbank, die, ter gelegenheid van een vóór haar aanhangig geschil, een prestatie in geld te waardeeren heeft deze schatting uitdrukken bij middel der munteenheid zoodat ze op het oogenblik van het vonnis wettig bestaat.

III. In zake onteigening moet de Rechtbank den onteigenden vrijwaren tegen een eventuele verzwaarde wederherstelling, gevolgd van de waardevermindering van de munt, door de vergoeding vast te stellen in de nieuwe munt.

Deze perequatie dient gesteund te worden, niet alleen op de verhouding tusschen de Belgische munteenheid en een vreemde valuta, verhouding die de koopkracht van de munt binnen het land zelf niet juist weergeeft; de perequatie dient veeleer te beantwoorden aan de nauwkeurige omzetting in hedendaagsche munt van de waarde die het goed bezat in 1924.

Gemeente Borgerhout t/ Wwe Lunden en anderen.

Aangezien het gaat om de onteigeningsvergoedingen vast te stellen, aangaande.....

1°) een perceel bouwland, gelegen te Borgerhout, Kattenbergsche velden.....;

2°) een perceel bouwland, gelegen te Borgerhout, Kattenbergsche velden.....;

Aangezien de deskundigen de waarde van het eerste perceel schatten op 215.220 fr., hetzij tegen 30 fr. de M2, en het tweede op 67.850 frank, hetzij tegen 15,45 fr. de M2, waarde op 20 Juni 1924 ;

Aangezien de onteigende partijen beweren dat de waarde van het eerste perceel onderschat is en op 38,50 fr. de M2 zou moeten gebracht worden, dat zij de schatting voor het tweede perceel bijtreden, maar bovendien beweren dat die waarden van 1924 dienen omgezet te worden in de nieuwe munt door Kon. Besluit van 25 October 1926 in voege gebracht en diensvolgens moeten vermenigvuldigd worden met 2 om de vergoeding in verhouding te brengen met de waardevermindering der Belgische geldvaluta; dat alzoo de hoofvergoeding moet bedragen voor 't eerste perceel 552.398 fr. en voor het tweede 154.036 fr.

Aangezien aanlegster integendeel de schatting der experten bijtreedt, maar gelden doet dat de schatters ruimschoots hebben rekening gehouden met de toekomstwaarde van het onteigend perceel op grond van prijzen betaald na de stabilisatie van 1926, dat ze overigens, wanneer ze hun verslag sloten in 1931, redelijker en noodzakelijker wijze het bedrag der vergoedingen uitdrukken moesten in de munt van dien oogenblik, hetgeen alle verdere verhooging van waardevermindering der valuta uitsluiten moet; dat overigens de vraag tot perequatie zich steunende op de thesis waarbij het aangenomen wordt dat de onteigeningen voor openbaar nut voltrokken is door het vonnis waarbij wordt bestatigd dat de burgerlijke pleegvormen om tot de onteigening te geraken vervuld werden, zoodat van dit oogenblik af de onteigende ontzet is uit zijn zakelijk recht en slechts een mobiliair recht op vergoeding meer bezit, dat door de rechtbank moet afgemeten worden in de nieuwe munt, thesis welke formeel in tegenstrijd is met het stabilisatie decreet dat uitdrukkelijk zegt dat alle bestaande schuldvorderingen geldig zullen uitbetaald worden in de nieuwe frank op hetzelfde bedrag als de vordering in den vorigen frank ;

Aangezien tegenover dit stelsel aanlegster zich steunende op artikel 11 der grondwet en 545 van het Burgerlijk Wetboek, welke de vooraangaandelijke vergoeding voor de onteigening voorzien, de thesis vooruitzet waarbij men aannemend moet dat de gerechtelijke procedure en het vonnis dat ze bekrachtigt niet als voorwerp hebben den eigendom over te

dragen, maar alleenlijk den titel van inneming ten voordeele van het Openbaar Bestuur te doen erkennen en het oogenblik vast te stellen van wanneer de schade aan den onteigende berokkend zal beginnen te loopen en welke maar eindigen zal bij het vonnis van inbezitting, de aktie in onteigening alzoo een zakelijk karakter behoudende en de Rechtbank bij machte zijnde zonder eenige inbreuk tegen eenige wetsbepaling de meest voordeelige waarde toe te kennen welke het onteigend goed op eenigen oogenblik voor de regeling der vergoedingen bereiken kan, rekening houdende van alle vergelijkingspunten, zelfs die van na de stabilisatie, om alzoo de vergoeding te steunen op de werkelijke waarde ;

Aangezien, volgens aanlegster, de schatting der deskundigen een produkt zijnde van vergelijkingsprijzen in oude en nieuwe franks uitgedrukt in de nieuwe munt die hoogste waarde tusschen het vonnis van 1922 en den dag van heden daarstelt en alzoo als billijke vergoeding moet aangenomen worden ;

Aangezien er moet aangenomen worden, in tegenstrijdigheid met dit stelsel, dat, zoolw ingevolge de wet van 8 Maart 1810 als ingevolge deze van 17 April 1835, het vonnis waarbij bestatigd wordt dat de pleegvormen vervuld zijn, eene overdracht van eigendom daarstelt ;

Aangezien dit allereerst voortvloeit uit de algemeene samenstelling der wet van 8 Maart 1810, welke in hare paragraaf I, titel 3, formeel te kennen geeft dat daar de onteigening geregeld wordt; dat deze paragraaf, samengesteld uit artikel 13-14-15, de onteigening alleen deed afhangen van de gerechtelijke verklaring nopens het vervullen der pleegvormen en de andere formaliteiten, die na dit vonnis moesten volbracht worden, onafhankelijk waren van de inbezitting of de onteigening ;

Aangezien dit verder voortvloeit uit de bevoording zelve der wet van 8 Maart 1810, welke bij haar artikel 2 aan de rechtbanken toelaat de onteigening uit te spreken zoodaast de formaliteiten regelmatig zijn volbracht, bij haar artikel 13 toelaat aan den prefekt de goederen in bezit te nemen zoodaast de rechtbank het volbrengen der pleegvormen heeft bestatigd en bij haar artikel 20 bepaalt dat elke ontzette eigenaar zal vergoed worden ingevolge artikel 545 B. W. en dat, indien tengevolge van bijzondere omstandigheden, de onmiddellijke betaling niet mogelijk is, de intresten ervan zouden betaald worden ;

Aangezien de wetgever van 1810 heimtrent allen twijfel heeft weggenomen namelijk door de verklaringen afgelegd door den verslaggever van het wetgevend korps, den heer Ribour, ter zitting waarin de wet werd aangenomen, welke zegde : « ne cédon's point à la première impression que peut produire la célérité d'un jugement rendu sans la présence du propriétaire et sans la fixation préalable de l'indemnité ; considérons qu'il s'agit en ce moment de procurer l'exécution de l'article 545 du Code Civil qui confère un privilège en faveur de l'utilité publique ; quant à l'indemnité, il est évident qu'elle ne peut être fixée dans un jugement de cette espèce ; il suffit qu'elle renferme une réserve expressé sur ce point ; d'ailleurs comme le dédommagement ne peut être dû que lorsque la dépossession est effectuée, comme ce jugement doit être affiché et publié dans la commune de la situation des propriétés à délaissées, il n'est point en contradiction avec les dispositions du Code Civil, relatives à l'indemnité » ;

Aangezien men uit die beweegredenen het gevolg moet trekken dat de wetgever van 1810 de draagkracht van artikel 545 B. W. in verhouding met de onteigening ten algemeene nutte heeft bepaald in dien zin, dat het privaats belang als genoegzaam bevrijd moet aanzien worden, zoodra de eigenaar zeker is niet onteigend te worden dan mits eene verzekerde vergoeding, maar dat van den anderen kant het openbaar nut vergde dat de onteigening de ontzetting of bezitsontneming moest voorafgaan. (Verbrek. 25 Oct. 1845, adv. Generaal Dewandre, Pas. 1846, blz. 101) ;

Aangezien het karakter en de uitwerksels van het vonnis betreffende het vervullen der pleegvormen nog nauwkeuriger zijn vastgesteld geweest door onze wet van 17 April 1835, vermits door artikel 20 wordt bevolen dat dit vonnis onmiddellijk zal worden overgeschreven, dat deze overschrijving tegenover derden dezelfde gevolgen zal hebben als de overschrijving van een akte van afstand of verkoop en vermits door artikel 21 wordt bepaald dat na die overschrijving alle zakelijke rechten op den eigendom drukkende herschapen zijn in eene mobiliaire aktie op den prijs ;

Aangezien de Fransche wet van 7 Juli 1833 waaraan de onze wet van 1835 ontleend is, in haar artikel 16 stipuleerde : « Le jugement sera immédiatement après l'accomplissement des formalités prescrites par l'article 15 de la présente loi transcrit au bureau de la conservation des hypothèques de l'arrondissement, conformément à l'article 2181 du Code Civil » ; en het artikel 2181 B. W. luidde als volgt : « Les contrats translatifs de propriété d'immeubles

ou droits réels immobiliers que les détenteurs voudront purger des privilèges et hypothèques seront transcrits en entier par le conservateur des hypothèques dans l'arrondissement duquel les biens sont situés » ;

Aangezien de bepaling der Belgische wet van 1835 dezelve is als deze der Fransche wet met de uitzondering dat ons artikel 20 niet zegt dat de overschrijving gelijkvormig artikel 2181 van het B. W. gebeurt, maar er nochtans dezelfde gevolgen aan toekent, met te bepalen dat de overschrijving tegenover derden dezelfde gevolgen zal hebben als de overschrijving van een akte van afstand of verkoop ; hetgeen genoegzaam bewijst dat de wetgever van 1835 in den zin der Fransche wet de overschrijving heeft bevolen en zoodus heeft willen aantonen dat het vonnis alzoo overgeschreven moet beschouwd worden als hebbende den eigendom overgedragen, zooniet ware overigens de bepaling van artikel 21 onverstaaenbaar, vermits deze uitdrukkelijk zegt dat na die overschrijving alle zakelijke rechten herschapen zijn, in mobiliaire akties op den prijs ;

Aangezien nogmaals de verklaringen der beide wetgevers allen twijfel hieromtrent wegneemen : in de Fransche Kamer verklaarde den heer Legrand, commissaris van den Koning, tijdens de discussie van artikel 16 der wet van 1833 : « Veuillez remarquer qu'il n'est pas question encore du règlement de l'indemnité, mais du jugement qui tranche la propriété à l'Etat, les créanciers n'ont ni droit ni intérêt à intervenir dans cet acte translatif, ils ne peuvent en empêcher l'effet » en ter Belgische Kamer verklaarde de verslaggever der wet van 1835, wanneer hij artikel 20 uiteenzette : « Ce régime est emprunté à la législation française » maar hetgeen aidoende is om de inzichten onzer wetgevers van 1835 te doen kennen is ongetwijfeld de verklaring van Minister de Theux, welke in naam der regering het wetsvoorstel verdedigde en zegde : « L'expropriation est déjà consommée de droit par l'accomplissement des formalités prescrites pour constater l'intérêt public » (Verbrek. 25 Oct. 1845, Ibid.)

Aangezien dit stelsel geenszins in tegenstrijdigheid is met artikel 11 der grondwet ; dat er op te merken valt dat de onteigening ten algemeene nutte niet kan vergeleken worden met de onteigening welke gebeurt in uitvoering der bepalingen van het wetboek van Burgerlijke Rechtspleging, waar alleen private rechten in spel zijn ; dat de wetgever bij het regelen der onteigeningen ten algemeene nutte twee grondwettelijke principelen overeen te brengen had : het private eigendomsrecht en het openbaar nut ; dat de grondwet in artikel II vooral beoogt dat er geene eendellijke ontzetting zou gebeuren als na vergoeding en het openbaar nut vergt door geene private belangen gestoord te worden, daarom moest de wetgever van den eenen kant den onteigenden eigendom onmiddellijk onbeschikbaar maken en van anderen kant den eigenaar de verzekering tot vergoeding toestaan met hem een precair recht op bezit en genot toe te kennen, tot de regeling der vergoedingen ; de wetgever heeft alzoo in 1835 zoodat het overigens zijn doel was, en dit in verbetering op de wet van 1810, twee groote grondwettelijke principelen gevrijwaard : de offerering van den privaten eigendom tot het algemeen nut, gepaard met den waarborg op vergoeding aan den burger die zijn eigendom afstaat ;

Aangezien uit die beweegredenen volgt dat krachtens het vonnis betreffende het vervullen der pleegvormen het zakelijk recht van eigendom op de bestuurlijke macht is overgedragen en vervangen in hoofde der onteigenden door een mobiliair recht op vergoeding ;

Aangezien hieruit nochtans niet voortvloeit zoodat aanlegster het beweert, dat de toepassing van eenige perequatie aan de schatting der experten toe te passen in tegenstrijdigheid is met de termen van het decreet van 25 October 1926 en het verslag aan den Koning, vermits er uitdrukkelijk wordt in bepaald dat de toen reeds bestaande schuldvorderingen geldig zouden kunnen uitbetaald worden in den nieuwen frank op hetzelfde bedrag als de vordering had in den vorigen frank ;

Aangezien inderdaad uit het Koninklijk Besluit van 25 October 1926 en het verslag aan den Koning zonder twijfel blijkt dat de frank alleen als instrumentum tot betaling of ter ontlasting behouden wordt, maar geenszins als munt-eenheidsmaat ter schatting van waarden vermits het klaar en duidelijk gezegd wordt, dat het de gestabiliseerde frank is, die zoolw in het land als in het buitenland den ouden frank moet vervangen. Men kan overigens onmogelijk staande houden dat de frank als waardemaat dezelfde is gebleven, vermits het Koninklijk Besluit er maar een zevende gedeelte der goudwaarde van den ouden frank aan toekent ;

Aangezien de wijziging der waardemaat van de munt gelijk staat, met de nieuwe in ontlastingskracht niets anders is en kan zijn als de herneming der bepalingen van artikel 1895 B. W. welke voorziet dat eene schuld uit eene leening van geld spruitende altoos maar bestaat in de numerieke som bij contract uitgedrukt en waarvoor, indien er voor het tijdstip der betaling verhooging of vermindering der geldspeciën heeft plaats gehad, de schuldenaar de ge-

leende numerieke som en maar alleen deze zal moeten teruggeven in speciën welke tijdens de betaling gangbaar zijn ;

Aangezien er zoodus een verschil dient gemaakt te worden tusschen die schulden welke bestaan uit eene numerieke en onveranderlijke som, hetzij door de wet, hetzij door de partijen vastgesteld en deze welke op een verschillend principie berusten en bestaan in eene prestatie die maar later moet geschat worden ; aan de eerste alleen is de bepaling van artikel 1895 B. W. toepasselijk, de tweede zijn door het artikel formeel uitgesloten en men zou er overigens de toepassing niet kunnen van opvatten voor de eindelijke vaststelling van het geldelijk bedrag der schuld ;

Aangezien bijgevolg wanneer in geval van contestatie de Rechtbank in welke bevoegdheid het ligt eenige prestatie of waarde te schatten of over te brengen in geldspeciën, ze onvermijdelijk moet tot die schatting overgaan bij middel der munteenheid zoodat ze wettig bestaat op 't oogenblik. (Verbrek. 26 Februari 1891. Rev. Prat. Not. 1931-176).

Aangezien in zake onteigening de vergoeding rechtvaardig moet zijn, 't is te zeggen te moet zoo nauw mogelijk de gelijke waarde daarstellen van al de verliezen door den onteigende opgelopen, bijgevolg moet de Rechtbank hem vrijwaren tegen eene gebeurlijke verzwaarde wederherstelling, gevolg der waardevermindering der muntspeciën en de vergoeding in vernouwing brengen met ze vast stellen in de nieuwe munt ;

Aangezien eindelijk de opwerping van aanlegster als zouden de deskundigen zich bij het sluiten van hun verslag in 1931 hebben uitgedrukt in de nieuwe gestabiliseerde munt of ten minste rekening hebben gehouden van vergelijkingspunten en verkoopen gehouden na de stabilisatie in de nieuwe munt, niet kan aangenomen worden; de taak werd hun opgelegd het onteigend goed te schatten..... in hun verslag zeggen ze duidelijk dat ze de waarde opgeven van dien datum en in de munt van dien tijd, vermits ze van de vergelijkingspunten hebben rekening gehouden in verhouding met het tijdstip waarop de eigendomsoverdrachten plaats grepen ;

Aangezien het zal na te gaan zijn bij het opzoeken en vaststellen der waarde van het onteigend goed of de experten den invloed der vergelijkingspunten van na de stabilisatie overdreven hebben en of ze dus reeds in feite eene geldelijke perequatie hebben toegepast.

Ligging en aard van het onteigend goed :

Waarde van het onteigend goed :

Aangezien die bevindingen onmiddellijk bewijzen dat de deskundigen met hunne schattingen te brengen op 215.220 fr. en 67.850 fr. en zich geenszins hebben laten beïnvloeden door vergelijkingspunten van na de stabilisatie zonder van de valutavermindering rekening te houden ; dat ze zoodus geene onrechtstreekse perequatie hebben toegepast en de vergoeding in de nieuwe munt dient omgezet te worden ;

Aangezien de gevraagde perequatie dient gesteund te worden niet alleen op de verhouding tusschen de Belgische munteenheid en eenige andere vreemde valuta, welke meerendeels de koopkracht van den Belgischen frank op vreemde financieele markten weergeeft, en niet nauwkeurig genoeg rekening houdt met de koopkracht der munt binnen het land, maar veeleer moet beantwoorden aan de nauwe omzetting in hedendaagsche munt van de waarde dat het onroerend goed bezat in 1924 ;

Aangezien de wisselwaarde van den frank dus niets steeds overeenstemt met de binnenslandsche aankoopwaarde en er moet gesteund worden op de verhouding tusschen de waarde van den gestabiliseerde frank en de werkelijke waarde die den frank bezat op 28 Juli 1922, in zijne cijfering om de kooprijzen van onroerende goederen uit te drukken ;

Aangezien de vermenigvuldiger 1,50 die verhouding daarstelt en met een nauwkeurigheid genoeg aan de werkelijkheid beantwoordt, zoodat het blijkt uit de aangehaalde verkoopen over de jaren 1929-1930 en 1931 ;

Vergoeding voor wederbelegging en tusschentijdige rente :

Aangezien de gevraagde vergoeding verrechtvaardigd is ten beloope van 16,67 %, gezien het hedendaagsche peil der intresten en kosten van verkoop ;

Vergoedende intresten aan 7,5 % ;

Aangezien deze intresten verrechtvaardigd zijn voor het geval aanlegster het bedrag der vergoedingen niet zou betalen of ter consignatiekas storten binst een termijn van drie maanden van het tegenwoordig vonnis ;

Om deze redenen :

De rechtbank, alle andere besluiten verwerpende ;

Stelt de vergoeding vast als volgt:

Voor wederbelegging en tusschentijdige rente 16,67 % op het bedrag der hoofvergoedingen ;

Zegt dat bij gebrek aan consignatie of betaling der bovenvermelde vergoedingen binnen

de drie maanden van het tegenwoordig vonnis, de toegekende sommen eenen intrest zullen opbrengen van 7,5 % 's jaars, tot den dag der effectieve betaling of consignatie ;

Gebiedt dat mits betaling of consignatie der bovengemelde vergoedingen, de gemeente Borgerhout in bezit zal treden van het onteigend goed ;

Voordeelt aanlegster tot de kosten ;

Verklaart het tegenwoordig vonnis uitvoerbaar bij voorbaat, niettegenstaande alle verhaal en zonder borg ;

Bibliographie

Jean VAN RYN : Responsabilité aquilienne et Contrats. — Paris. Recueil Sirey 1933.

Het vraagstuk der burgerlijke aansprakelijkheid is in de laatste jaren stellig het belangrijkste leerstuk geworden van het burgerlijk recht. De uiterst beknopte algemene bepalingen der art. 1382 en vlg. dienen, tengevolge van de maatschappelijke ontwikkeling, toegepast te worden op zoo oneindig veel gevallen en op zoo talrijke nieuwe gebieden, dat zij zowel in theorie als in praktijk de allereerstgewichtigste bepalingen van het burgerlijk recht zijn geworden. Men weet hoe menigvuldige studies er dan ook in de laatste jaren over dit onderwerp verschenen zijn. Het boek van den heer Van Rijn komt deze rechtsliteratuur verrijken met een bijdrage van de allergrootste waarde.

Een van de moeilijkste problemen die op het gebied der aansprakelijkheid betwist werden, was de vraag naar de verbinding tusschen de aansprakelijkheid ingevolge overeenkomst en deze die spruit uit een oneigenlijk misdrijf.

Is de aansprakelijkheid ex contractu volledig afgescheiden van deze ex delicto, ofwel kunnen beide aansprakelijkheden samen vallen ? Elk praktisch jurist heeft reeds deze vraag te onderzoeken gehad.

De rechtsleer was tot vóór korten tijd gevestigd in den zin van de volstrekte scheiding der beide gebieden. De aquilijnsche aansprakelijkheid kon slechts voorkomen bij personen die vreemd aan elkander waren, en ze was uitgesloten wanneer de partijen verbonden waren door een overeenkomst. Niettegenstaande de eenparigheid van de rechtsleer heeft de rechtspraak deze meening niet gevolgd, en namelijk het Belgisch Hof van Verbreking heeft in verschillende arresten deze theorie der volstrekte scheiding verworpen. Het was dan ook noodzakelijk deze gewichtige vraag theoretisch uit te diepen.

In Frankrijk is dit het voorwerp geweest van het zeer belangrijk boek van André Brun : « Rapports et Domaines des Responsabilités Contractuelle et Délictuelle », dat in 1931 verscheen.

Na een zeer uitvoerige studie van de rechtsleer en de rechtspraak betreffende dit vraagstuk komt Brun tot het besluit dat, wanneer ook de « cumul » van beide aansprakelijkheden ten stelligste dient verworpen te worden, als zijnde een factor van juridische anarchie, het nochtans zeer goed mogelijk is dat éénzelfde feit tusschen dezelfde personen de twee onderscheiden aansprakelijkheden kan in 't leven roepen, wegens verschillende rechtsverbanden. Als criterium voor dit onderscheid neemt Brun ten slotte aan dat de aquilijnsche aansprakelijkheid het gewoon recht is en dat, ingeval van overeenkomst, er verschillende sferen van aansprakelijkheid voorkomen in die gevallen waar de contractant zich niet uitsluitend heeft gedragen naar de bepalingen van het contract en waar hij de hoedanigheid van derde persoon heeft aangenomen. Men dient zich dus zowel op objectief als op subjectief standpunt te plaatsen. Objectief geldt in geval van overeenkomst uitsluitend de contractuele aansprakelijkheid, doch de gedragingen van den persoon, die het schadelijk feit heeft veroorzaakt, laten toe hem van uit subjectief standpunt als een derden persoon te behandelen en in dit geval dienen de beide aansprakelijkheden in aanmerking te komen.

Het boek van Mr. Van Rijn dat hetzelfde vraagstuk opnieuw grondig onderzoekt komt tot een afdoende en duidelijker besluit. Volgens hem is de mogelijkheid der aquilijnsche aansprakelijkheid algemeen, ook tusschen de personen welke beheerd worden door de bepalingen van een overeenkomst.

Deze aansprakelijkheid bestaat uit volle recht, ingevolge de wet. Alle dogmatische bezwaren, die tegen deze stelling worden ingebracht, zoals de onverenigbaarheid tusschen de beide aansprakelijkheden, het logisch onmogelijke van hun samen vallen, het uitschakelen van de aquilijnsche aansprakelijkheid door de overeenkomst, worden door de schrijver bewezen niets anders te zijn dan ongeachtvaardigde en willekeurige vooropgezette meeningen die niet weerstaan aan het onderzoek en die geen grond vinden in het positief recht. De wijze waarop schrijver deze stelling ontwikkelt en uitdiept is merkwaardig door haar grondigheid, haar volledigheid en haar klaarheid.

Hij grondvest zijn stelling eerst en vooral op de bedoelingen van den wetgever van 1804 die het inzicht heeft gehad zich te houden aan de regelen van het oud-Fransch recht, die overeenkwamen met die van het Romeinsch recht. De Romeinse lex aquilia is inderdaad steeds toegepast geworden, zowel tusschen partijen gebonden door een overeenkomst als tegenover derde personen. Zoals het bij de Romeinen het geval was hebben de opstellers van ons Burgerlijk Wetboek willen bedoelen dat de aansprakelijkheid ex delicto in elke omstandigheid kan bestaan, zowel bij overeenkomst als tegenover derden.

Schrijver vindt verder in ons hedendaagsch positief recht het bewijs zijner theorie. De uiterste plooibaarheid der artikelen 1382 en 1386 van het Burgerlijk Wetboek maakt ze voorbestemd om een zeer uitgestrekt gebied te bestrijken. Deze artikelen zijn hoofdzakelijk van aard om de stugge rechts-toepassing buigzamer te maken, om onrechtvaardige beslissingen te voorkomen ; zij dienen als matigend en regelend element daar waar de meer nauwkeurige rechtsbepalingen falen of onvolledig blijken en het is dan ook de bedoeling van de wet dat hun toepassing op de breedst mogelijke wijze worde opgevat.

Mr. Van Rijn betoogt verder hoe binnen andere gebieden, die buiten dat der aansprakelijkheid liggen, zoals bvb. de negotiorum gestio en het zich onrechtmatig verrijken, eveneens de algemene bepalingen, die verplichtingen aan private personen opleggen, niet in het minst uitgeschakeld worden door het bestaan van den band der overeenkomst en schrijver vindt hierin terecht een zeer sterk element om ook op het gebied der aansprakelijkheid in denzelfden zin te beslissen.

Eindelijk doet schrijver inzien, aan de hand van een zeer rijke jurisprudentieele stof, dat het aannemen der aquilijnsche aansprakelijkheid, in geval van overeenkomst, niet alleen in rechte onaanvechtbaar is, doch vooral in feite beantwoordt aan een onafwendbare noodzakelijkheid.

Het algemeen sociaal belang is er ten zeerste door gediend dat in ontelbare gevallen waar gecontracteerd werd, toch de aquilijnsche aansprakelijkheid worde aangenomen, ten einde allerlei bedrieglijke bedoelingen te verijdelen, misbruik van rechten te voorkomen, de onschendbaarheid van persoon en boedel te vrijwaren en de degelijke uitoefening van de beroepsverplichtingen te verzekeren.

Schrijver stelt in het licht hoe deze beginselen besloten liggen in de rechtspraak van het Belgisch Hof van Verbreking, dat in talrijke beslissingen de stelling, die schrijver verdedigt, in meerdere of mindere mate heeft aangenomen.

Moeten we daar nu uit besluiten dat ten allen tijde de partijen gerechtvaardigd zouden zijn, wanneer het hun belieft of wanneer ze er belang bij hebben, de contractuele aansprakelijkheid te verwaarloosen en uitsluitend de aquilijnsche te doen gelden ? Dit is volstrekt niet de meening van schrijver. Wanneer zonder twijfel de aquilijnsche aansprakelijkheid de algemene regel is, zal in geval van overeenkomst deze aansprakelijkheid zijn uitgesloten in bepaalde gevallen, zoo bvb. wanneer de overeenkomst zelve zekere daden geldig of zelfs verplichtend verklaart, die normaal als onrechtmatig zouden kunnen betiteld worden, in één woord, telkens de wil van de partijen hetzij uitdrukkelijk of stilzwijgend de uitsluiting van de aquilijnsche aansprakelijkheid heeft gesteld. Deze uitsluitingen blijven echter uitzondering. Er dient niet bewezen te worden dat partijen de mogelijkheid der aquilijnsche aansprakelijkheid hebben gewild want deze bestaat uit volle recht ingevolge de wet, doch het afwijken van dezen algemene regel en het uitsluiten zelf van de aansprakelijkheid ex delicto door den wil der partijen dient juist in alle bepaalde gevallen bewezen te worden.

Dit zijn besluiten van zeer verre draagwijdte, zoowel voor de theorie als voor de praktijk. Ze zijn naar mijn oordeel volledig in overeenstemming met de evolutie van het burgerlijk recht in onzen tijd en de verschijning op zeer korten afstand van twee zoo belangrijke werken als deze van Brun in Frankrijk en van Van Rijn in ons land, die langs verschillende wegen op hetzelfde doel afgaan, is kennschetsend voor den geest die, voor wat dit belangrijk vraagstuk betreft de hedendaagsche rechtswetenschap beziet.

Het boek van Van Rijn heeft echter op dit van Brun een onbetwistbare superioriteit. Daar waar de eerste komt tot het nevelachtig door elkander zweven zijner sieren van aansprakelijkheid, en hij ons slechts een zeer vaag criterium biedt voor de afbakening der beide gebieden, geeft Van Rijn ons met uiterst scherpe logica een stevig houvast, een theorie die gegrondvest is, niet enkel in de historische beschouwing en in het stellig recht, doch die vooral stevig geankerd zit in de sociale werkelijkheid en aldus rekening houdt met de onafwijkbare eischen van het moderne gemeenschapsleven.

Het betoog van Van Rijn is daarbij zoo glashelder, zijn uiteenzetting zoo doordacht, zijn feitenmateriaal zoo overvloedig en zoo duidelijk gerangschikt, dat dit werk onbetwistbaar voorkomt als een van de allerbesten, die in de laatste jaren op het gebied van het burgerlijk recht het licht zagen.

René VICTOR.

COMMENTAREN OP DE WET BETREFFENDE DE HANDELSHUUROVEREENKOMSTEN

De wet van 5 Augustus 1933, betreffende de tijdelijke herziening van de handelshuurovereenkomsten, heeft verschillende commentaren uitgelokt, waarvan wij er enkele aanhalen. Zij zijn helaas allen, zonder uitzondering, in het Fransch opgesteld.

JOSEPH DE RAEDEMAER, der Balie van Antwerpen. — « Commentaire et texte de la loi du 5 août 1933, sur la révision temporaire et la résiliation des beaux commerciaux ».

Wat het werk van confrater De Raedemaeker kenschetst is de fijne ontleding van de uiteenlopende strekkingen welke tijdens de bespreking van de wet in Kamer en Senaat, tot uiting kwamen. De volksvertegenwoordigers streefden vooral het belang van de huurders na ; de senatoren integendeel waren meer bekommerd om het behoud der aloude rechtsprincipen en verlangden de nieuwe wet in te lijsten in het kader der bestaande wetsbepalingen. Met groote vaardigheid en ook wel eenigszins met gloed, bestudeert de schrijver den technischen ondergrond van de wet om dan verder de passende besluiten te trekken. Het werk van een zuiver jurist, voorwaar !

(Het werk is te verkrijgen te Antwerpen, bij den bibliothecaris der Balie, prijs 15.— fr.).

* * *

FERNAND PAVARD. — « Les beaux commerciaux ».

Door Mter Pavard wordt de tekst van ieder artikel tot in zijn kleinste bijzonderheden overwogen.

Waarop zal de Vrederechter zich steunen om het quantum der vermindering van de huishuur vast te stellen ? De wet geeft enkele beknopte wenken. Die wetsnormen worden door den schrijver gewikt en gewogen. Evenwel blijven voor Mter Pavard de eischen der billijkheid en der goede trouw van groot belang, zoodat zijn interpretatie van de wet op deze degelijke basis berust : stipte maar met gezond verstand opgevatte nakoming van 's wetgevers wil.

(Uitgevers Etabl. Emile Bruylants, 67, rue de la Régence, Brussel, Prijs 8.— fr.).

* * *

M. LOIR. — « Commentaire législatif et pratique de la loi du 5 août 1933 ».

Confrater Loir heeft vooral de elaboratie van de wet bestudeerd. Wat zijn werk dus belangrijk maakt is zijn systematisch en klaar onderzoek der parlementaire bescheiden. Uit zijn boek komt nu eens duidelijk voor den dag welke leden der Wetgevende Kamers zich beijeren voor het opmaken van een wet die niet zozeer een politiek als wel een burgerlijk karakter draagt. Bovendien bevat het werk van Mter Loir verschillende nuttige formulieren.

(Uitgever Maison Larcier, 26, rue des Minimes, Brussel, Prijs 15.— fr.).

* * *

Wetgeving

TIJDELIJKE WET NOPENS DE VERMINDERING VAN ZEKERE PACTHPRIJZEN

(Staatsblad, 13 Augustus 1933).

Artikel 1. § 1. De pachter bij eene vóór 1 Januari 1932 gesloten pachtovereenkomst, kan een vermindering aanvragen van den bedongen pacht prijs in de mate waarin deze pacht prijs, wegens de economische omstandigheden, blijkbaar buiten verhouding is met de voordeelen die hij uit het genot van het gepachte goed halen kan.

§ 2. Met de in het eerste lid bedoelde pachten worden gelijkgesteld de, sedert 1 Januari 1932 doch vóór de bekendmaking dezer wet, uitdrukkelijk of stilzwijgend verlengde, gewijzigde of, zelfs tegen andere voorwaarden, verlengde pachten.

Art. 2. De rechter doet uitspraak naar billijkheid : om de gegrondheid van de vraag te beoordeelen en om, desnoods, de vermindering van den pacht prijs te bepalen, houdt hij rekening met den toestand van den landbouw in het algemeen en met de landbouwmak, met den prijs en de voorwaarden van de pacht, met de waarde van het goed, met het normale regime van de bebouwing van dit goed en met alle andere gegevens nuttig voor eene billijke regeling van het geschil.

Art. 3. De vermindering van den pacht prijs kan worden aangevraagd voor het loopende pacht jaar ; zij kan het ook voor het verlopen pacht jaar, zoo de aanvraag wordt ingediend binnen zes maanden volgend op het verstrijken van dit jaar.

De vermindering door den rechter toegestaan voor het loopende jaar, of voor het verlopen jaar, zoo er geen aanvraag was voor het loopende jaar, is van toepassing op de jaren die nog moeten loopen tot 1 Januari 1938. Veranderen de economische omstandigheden die tot de vermindering aanleiding hebben gegeven dan kunnen de verpachter en de pachter, volgens de omstandigheden, hetzij eene verhoging of eene nieuwe vermindering van den pacht prijs aanvragen, hetzij het herstel van den vroegeren pacht prijs. Deze aanvraag is, evenals de eerste, onderworpen aan de hierna bepaalde regelen van rechtspleging.

Art. 4. De vrederechter van het kanton waar het pacht goed gelegen is, neemt kennis van al de geschillen waartoe deze wet aanleiding geeft, welk ook het jaarkijnsch bedrag van den pacht prijs weze, en zelfs in geval van betwisting omtrent den titel.

Indien het pacht goed in verschillende kantons gelegen is, wordt het bevoegd rechtsgebied bepaald volgens het gedeelte van het goed met de grootste oppervlakte.

Het vonnis is in eersten of in hoogsten aanleg, naar gelang de gevraagde vermindering de som van 1.000 frank per jaar al dan niet te boven gaat.

Art. 5. Geen op deze wet gesteunde vordering tot vermindering van den pacht prijs is ontvankelijk zonder dat, vooraf, de eischer aan den vrederechter een verzoekschrift heeft voorgelegd om den toekomenden verweerder tot een minnelijke regeling te doen oproepen. Het verzoekschrift wordt aan de griffie overhandigd ; de griffier verleent daarvan een ontvangstbewijs. Het kan ook mondeling worden gedaan ; in dit geval maakt de vrederechter daarvan akte op.

Binnen acht dagen na het indienen van het verzoekschrift roept de vrederechter de partijen tot verzoening op en maakt proces-verbaal op van den uitslag hunner verschijning. Komt een akkoord tot stand, dan vermeldt het proces-verbaal de termen daarvan, en de uitgifte van dit proces-verbaal wordt voorzien van de formule van tenuitvoerlegging.

Het verzoekschrift voorzien bij hoogerstaande eerste alinea, heeft dezelfde uitwerking als de dagvaarding vóór de rechtbank in zoverre, bij gemis van overeenstemming, door de aanleggende partij dagvaarding wordt gedaan binnen de maand van den datum van het proces-verbaal waaruit niet-overeenstemming van partijen blijkt. Deze dagvaarding bevat de vermelding vermeldt bij artikel 1 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

De rechter bij wien een vordering tot vermindering van den pacht prijs voor het loopende jaar aangehangig is, kan slechts uitspraak doen na afsluiting van het landbouwjahr, partijen, in dit geval, opnieuw gehoord zijnde of behoorlijk opgeroepen bij aangetekend schrijven van den griffier.

De rechter kan zijn vonnis uitvoerbaar verklaren niettegenstaande hooger beroep met of zonder borgstelling.

Al de akten gedagteekend vóór het exploit tot rechtsingang zijn vrij van zegel- en registratie-recht.

Art. 6. Het beroep word aangebracht vóór de rechtbank van eersten aanleg, bij dagvaarding op bepaalde dag en uur, na een termijn van volle acht dagen, desnoods verhoogd wegens den afstand. Het beroep wordt berecht door een alleen-sprekenden rechter.

Het ambt van de pleitbezorgers is niet verplicht ; hun eereloon wordt niet begroot.

In geval van verwijzing der zaak naar een latere terechtzitting, moeten partijen die geen pleitbezorger hebben aangesteld en niet aanwezig waren bij de uitspraak van het vonnis van uitstel, voor elke nieuwe dagvaarding, door den griffier verwittigd worden van dag en uur waarop de zaak vóór den rechter wordt opgeroepen. Deze verwittiging geschiedt bij ter post aangetekend schrijven, post-vrij verzonden ten minste vijf dagen vóór den datum der verschijning.

Art. 7. De vermindering van pacht prijs mag ook aangevraagd worden door middel van exceptie voor elk rechtscollege waarbij een vordering tot betaling door den verpachter werd ingediend. In dit geval blijft de aanvraag onderworpen aan de bepalingen van artikel 3.

Art. 8. Op bewijs van de indiening van het verzoekschrift voorzien bij artikel 5, of van de betekening van het exploit van dagvaarding daaropvolgende, worden geschorst elk vonnis gewezen op een vordering tot betaling van den pacht prijs waarvan de vermindering wordt aangevraagd en elk vonnis tot uitzetting wegens wanbetaling van dien pacht prijs.

De rechter bij wien de zaak aangehangig is kan bij voorraad veroordeelen tot de betaling van het deel van den vervallen pacht prijs, dat niet ernstig

door den pachter wordt betwist. Hij kan ook de uitzetting uitspreken wegens wanbetaling van het niet ernstig betwist gedeelte van den pacht prijs.

De opschorsing houdt op wanneer uitspraak wordt gedaan over de aanvraag tot vermindering, bij een beslissing die niet of niet meer voor hooger beroep vatbaar is.

Ingeval, vóór het van kracht worden dezer wet, ten laste van den pachter een beslissing mocht gevallen zijn die in staat van gewijste is gegaan en steunt op de wanbetaling van vervallen pachten, kan de bevoegde rechter, op verzet van den pachter, eiken maatregel van tenuitvoerlegging dezer beslissing doen schorsen, voor het deel van deze pachten die het voorwerp uitmaken van een luidens deze wet regelmatig ingediende betwisting.

Art. 9. Deze wet is slechts van toepassing op de pachters van vreemde nationaliteit, zoo de wetgeving in hun land van oorsprong op de landpachten, hunne eventuele herziening of verbreking, aan de Belgen gelijke voordeelen verleent als aan de burgers van dat land.

Bovenstaande uitzondering geldt niet voor de « vluchtelingen » als omschreven in de internationale overeenkomsten van 5 Juli 1922, 31 Mei 1924, 12 Mei 1926 en 30 Juni 1928.

Art. 10. Deze wet houdt op van kracht te zijn op 1 Januari 1938, datum waarop de aanvankelijke voorwaarden van de pachtovereenkomst opnieuw gelden voor de pachten of onderdeelen van de pachten die op een genot na 1 Januari 1938 betrekking hebben.

OVERGANGSBEPALING

Art. 11. In afwijking van artikel 3, mag de rechter de bepalingen dezer wet toepassen op de pachten of het onderdeel van de pachten overeenstemmend met een genot vanaf 1 Januari 1932, zoo het verzoekschrift bedoeld bij de artikelen 3 en 5 dezer wet en dat betrekking heeft op deze pachten, op de griffie werd overgelegd binnen twee maanden volgend op de bekendmaking der wet in de « Moniteur belge ».

Gegeven te Lucerne (Zwitserland), den 10 Augustus 1933.

Rechterlijk Leven

RECHTERLIJKE ORDE

Bij koninklijke besluiten van 20 September 1933:

Zijn benoemd :

Tot substituit procureur-generaal bij het Hof van beroep te Brussel, de heer Verhaegen (J.-M.-E.), oorlogsvrijwilliger, eerste substituit procureur des Konings bij de rechtbank van eersten aanleg te Brussel, ter vervanging van wijlen den heer Le Bon ;

Tot vrederechter van het 2° kanton Elsene, de heer Van der Wegen (C.), advocaat, plaatsvervangend rechter in het vrederecht van het 2° kanton Brussel, ter vervanging van den heer Byl, die tot een ander ambt is beroepen ;

Tot plaatsvervangend rechter :

In de politierechtbank te Brussel, de heer Vanderveeren (J.), advocaat te Brussel, ter vervanging van den heer Nossent, die als zoodanig aftreedt ;

In het vrederecht van het 2° kanton Brussel, de heer Hilaire (M.-H.-M.-A.), vrijwilliger en oorlogsinvalide, advocaat te Brussel, ter vervanging van den heer Van der Wegen ;

In het vrederecht van het kanton Avelghem, de heer Wijmeersch (A.-J.-C.), notaris te Avelghem, ter vervanging van den heer Naudts, die als zoodanig aftreedt ;

Tot griffier :

Bij de rechtbank van eersten aanleg te Brussel, de heer Brohez (A.-J.), griffier titulair bij die rechtbank, ter vervanging van den heer Guislain, die tot een ander ambt is beroepen ;

Tot boventallig griffier aan het Hof van beroep te Gent, de heer Thijsebaert (M.-B.-M.), advocaat te Gent, ter vervanging van den heer Van Durme, die tot een ander ambt is beroepen.

NOTARIAAT

Bij koninklijke besluiten van 20 September 1933:

Is aan den heer De Schepper (O.-A.-J.), op zijn verzoek, ontslag verleend uit zijn ambt van notaris ter standplaats Sint-Niklaas (Oost-Vlaanderen).

Hij is gemachtigd tot het voeren van den eere-titel van zijn ambt ;

Zijn tot notaris benoemd :

Ter standplaats Aalter, de heer Goeminne (A.-L.-C.-M.-A.), candidaat-notaris te Aalter, ter vervanging van den heer Voet, die tot een ander ambt is beroepen ;

Ter standplaats Sint-Niklaas (Oost-Vlaanderen), de heer Verlinden (E.-M.-A.), candidaat-notaris te Sint-Niklaas (Oost-Vlaanderen), ter vervanging van den heer De Schepper.

Aanbevolen Boeken

J. Simon & P. De Beus

Belgische Strafwetten.
(Brussel Etabl. Bruylant)

P. Bellefroid

Formulierboek van Burgerlijke Rechtsvordering
(Brussel-Gent, Pol. Pée)